

Rikolissie / Lokerissie

door Dr L. DE MAN.

In de HCTD, XIX (1945), 319-327 verscheen van de hand van L. VAN DE KERCKHOVE een studie over de Zuidnederlandse equivalenten van het vulgair Latijn *liquiritia* „zoethout”.

Schr. verdedigt de stelling dat een eerste keer het woord uit het Romaans in de Zuidnederlandse dialecten zou zijn overgegaan. Afgaand op het materiaal van HAUST en GILLIERON, dat in Frans-Vlaanderen vormen als *erkulus* en *erkalis* vaststelt, vermoedt Schr. dat uit dit Westelijk gebied die Zuidndl. vormen zouden zijn ontleend.

Indien wij een ogenblik terugdenken aan de oorspronkelijke vorm van verkoop der apothekerswaren in de Middeleeuwen, nl. door de tussenkomst der kramers, die in rechtstreeks contact stonden met producenten of verkopers uit het land van herkomst zelf, dan ligt het voor de hand dat Frankrijk bemiddelaar kon spelen tussen Italië bv. en Vlaanderen; naar het Zuiden kunnen de eerste kramers-apothekers, onze *stationarii*, getrokken zijn om er rechtstreeks hun waar te kopen. Ze brengen o. m. ook zoethout mee waarvan men de therapeutische kracht leert waarderen.

Dat is één weg om het woord te leren kennen en het in de volksmond te laten radbraken. Maar er is ook nog wat anders nodig, dunkt me, om in die tijd al de naam van een pharmaceutisch product zo te verspreiden... En dat andere

bestaat : men maakt nl. het bier en ook de wijn zoet door het toevoegen van „kalissenhout”. Wie het belang van bier en wijn in het leven van onze voorvaderen kent, zal juist hierin het middeltje zien om de Franse benaming ook bij ons dieper en dieper te verspreiden ; het zou dan ten andere niet de enige Franse technische benaming zijn die door ons werd overgenomen.

Een merkwaardige plaats, in het centrum van het land, op een route van de Rijn naar de zee, vlak bij de taalgrens, bezet de stad Leuven. Daar dan ook hebben wij, bij het begin der 15^e eeuw het bestaan kunnen vaststellen van ons woord en wel onder volgende vormen :

1411, om galant cruijt ende *Rikolissien* toten galant, Rekenhof n^r 3788, 44 v° ;

1412, van j. z. pont *lokerissie* den galant mette makene, Rekenhof n^r 3789, 31 r°.

Deze twee goed gelocaliseerde citaten laten terecht toe te vermoeden dat ook langs Leuven, waar al sedert het midden van de 12^e eeuw een markt bestaat, de „Waalse” naam ingang vond en van hieruit zijn weg vervolgt.

Dit begin der 15^e eeuw is de tijd der metathesis ; ten bewijze de teksten uit de twee opeenvolgende jaren.

Wie zich ook nog wil herinneren dat zeer drukke handelsbetrekkingen Leuven met het Rijnland verbinden, waagt het zelfs een stapje verder te zetten en uit het contact der Leuvenaars met de Keulse en Akense kooplui een eerste succes van *lokerissie* te voorzien.
